

Marta Kwaśnicka dla „Sumy”: Każdy z nas jest wybrakowany i czegoś w sztuce poszukuje

Dobry pisarz stworzy wielką literaturę z banału lub rozpaczy, a ktoś, kto pisze o pięknych i mądrych rzeczach, może być grafomanem

Dobry pisarz stworzy wielką literaturę z banału lub rozpaczy, a ktoś, kto pisze o pięknych i mądrych rzeczach, może być grafomanem. Każdy z nas jest jakoś wybrakowany i czegoś w sztuce poszukuje – mówi Marta Kwaśnicka w wywiadzie dla kwartalnika internetowego „Suma. Pismo społeczno-kulturalne”

Marcin Suskiewicz („Suma. Pismo

społeczno-kulturalne”): Ślady twoich pobytów w Liège i Anglii znajdziemy w esejach ze zbioru *Krew z mlekiem*, więc jest to może dobra okazja, żeby porozmawiać przez chwilę o literaturze. Jeden z twoich „angielskich” szkiców dotyczy Jane Austen i jej książek, w których znajdujesz – wydaje mi się to bardzo oryginalne – elementy etyki cnoty. Te postaci, które angielska pisarka podaje niejako za wzór, potrafią nie tylko rozpoznawać dobro rozumem, ale też konsekwentnie podążać za nim wolą i w ten sposób kształtować w sobie dobre nawyki. Ale ciekawe – i niedzisiejsze – jest już to, że u Austen w ogóle znajdujemy wzory do naśladowania. Czy myślisz, że taka jest rola dobrej literatury: by podsuwać wzorce? W *Jadwidze* piszesz: „[...] życie jest grą na historię. Tak właśnie literatura walczy o nas i dla nas. Daje nam dobre narracje, abyśmy ich używali zamiast złych. Właśnie po to istnieje”.

Marta Kwaśnicka: Etykę cnoty znajduje u Austen także MacIntyre w *Dziedzictwie cnoty*, poświęcając sporo miejsca jej książkom. Literatura z pewnością może dostarczać wzorców etycznych. Pisarze potrafią często bardzo wnikliwie dostrzegać i opisywać kłopoty, które w sposób nieunikniony wiążą się z ludzka kondycją, jakieś mechanizmy, których często nie uświadamiamy sobie w pełni, podawać rozwiązania. Z drugiej strony mogą też opisywać miejsca ciemne i złe, ale w taki

sposób, że czujemy, iż takie nie powinny być. Literatura nie powinna się natomiast nigdy nicością napawać – gdy jednak właśnie opisuje nicość jako nicość, to może być budująca. Tak jest na przykład u Houellebecqa – tam nie ma dobrych wzorców, dobrych wyborów, ale cała ta literatura jest przesycona strasznym głodem, tęsknotą za czymś innym, niż opisywany przez niego świat.

Ten drugi rodzaj pisania – od strony braku dobra – jest równie potrzebny? Czy może jest tak, że należy, powiedzmy, wybaczyć go Houellebecqowi, ale jeśli ma się choćby mglistą koncepcję dobrego stanu rzeczy, samemu tworzyć literaturę jednoznacznie pozytywną?

Jest tyle literatur, ile jest pisarskich wrażliwości, a poza tym nas, czytelników bardzo często zachwycają i budują książki, po których byśmy się tego na pierwszy rzut oka nie spodziewali. Dobry pisarz stworzy wielką literaturę z banału lub rozpacz, a ktoś, kto pisze o pięknych i mądrych rzeczach, może być grafomanem. Każdy z nas jest jakoś wybrakowany i czegoś w sztuce poszukuje. To, co piszemy i co robimy, także nasze wybory czytelnicze są dyktowane właśnie przez nasze „głody”. Dlatego bałabym się podawać jakieś ogólne zasady, których trzeba się trzymać podczas pisania.

Wspominałaś o twojej polonistce z liceum. Miałaś jeszcze jakichś innych ważnych nauczycieli, którzy cię uformowali – może jakichś mistrzów?

Żaden z moich nauczycieli nie stał się moim mistrzem, bo relacja mistrz-uczeń jest jednak wyjątkowa, bardziej intensywna niż zwykłe kontakty profesora ze studentem. Miałam jednak szczęście współpracować z kilkoma wyjątkowymi osobami, które sporo mnie nauczyły. Świetnym przykładem jest promotor mojego doktoratu, profesor muzykologii i zakonnik werbista, ksiądz Piotr Nawrot. Kiedy wracam myślami do naszej współpracy, widzę, jak inspirująca była dla mnie jego postawa życiowa. Ojciec Piotr (tak go nazywają studenci) bardzo dużo w życiu osiągnął – i to własną ciężką pracą, której się nigdy nie bał. Jest badaczem o wielkim dorobku i międzynarodowej renomie. Z jednej strony jest świadomy swojej wartości; potrafi powiedzieć wprost, kiedy coś budzi jego sprzeciw. Ale z drugiej strony kompletnie się ze swoją pozycją nie obnosi, jest pokorny i skromny. Ten brak ostentacji, otwartość i spokój zawsze mi imponowały.

Twój doktorat był na temat dość osobliwy: o muzyce redukcji jezuickich w Ameryce Łacińskiej. Wiem, że wiąże się to z twoim zainteresowaniem jezuitami. Dlaczego akurat jezuici? Dla tercjarza dominikańskiego jest to trudne do pojęcia (*śmiech*).

Prawdziwa duchowość ignacjańska jest szalenie odważna, stawia na heroizm. Pierwsi jezuici działali trochę jak magma, która jest w stanie przyczepić się do wszystkiego, ale nie po to, żeby się dostosować, tylko by to przepalić. I to jest coś, co wydało mi się bardzo pociągające. Myślę, że św. Ignacy może nas sporo nauczyć także współcześnie. O jezuitach pisałam już moją pracę magisterską – dokładnie o rosyjskim jezuitcie Iwanie Gagarinie SJ i jego „niedokończonej dyskusji” z myślicielem prawosławnym Aleksym Chomiakowem. Właściwie to dzięki tej pracy odkryłam jezuitów – i od razu się nimi zakreśliłam.

Tak to właśnie ujęła: „zakręciłam się”. I wtedy zdałem sobie sprawę, że pytając o jej ulubiony temat zrobiłem szczelinę w tamie i wkrótce zaleje mnie potok ignacjańskich informacji i przemyśleń. Marta Kwaśnicka to filigranowa osóбка mówiąca z szybkością karabinu maszynowego. Z obawy o miejsce na serwerze tę część rozmowy musieliśmy niestety skrócić.

Doktorat też postanowiłam napisać o nich – o ich redukcjach, czyli słynnych osadach misyjnych w Ameryce Łacińskiej. I wtedy właśnie poznałam ojca Piotra – napisałam do niego, a on, chociaż zwykle przebywa w Boliwii, odpisał i zaproponował mi współpracę.

Ojciec Piotr specjalizuje się w muzyce redukcji jezuickich.

Tak. Zaczęło się od tego, że wysłano go do Ameryki Łacińskiej jako misjonarza. Chciał, zdaje się, do Azji, ale zakon postanowił, że pojedzie właśnie do Ameryki. I tam, na misjach, konkretnie w Boliwii, natrafił na ślady muzyki dawnych redukcji.

Muzyki, która zaginęła.

Było wiadomo ze źródeł pisanych, że w redukcjach kwitło niesamowite życie muzyczne, bo Indianie mieli wielkie zdolności i szybko nauczyli się wykonywać trudną barokową muzykę, stali się wirtuozami. Muzyka z redukcji stała często na wyższym poziomie niż ta w kolonialnych katedrach. Ale rzeczywiście w pewnym momencie zaginęła dla nauki. I dopiero w latach 70. i 80. XX wieku, najpierw w pewnym stopniu za

sprawą szwajcarskiego architekta Hansa Rotha, ale przede wszystkim właśnie za sprawą ojca Piotra, została na nowo odkryta. On po prostu zdobył zaufanie Indian i ci zaczęli udostępniać mu rękopisy z zapisem dawnej muzyki – a że miał przygotowanie muzyczne, potrafił docenić ich wartość. Jeździł więc po indiańskich wioskach i zbierał materiały, a z czasem stworzył archiwa muzyczne z tysiącami rękopisów. Zaczął też tę muzykę rekonstruować – bo Indianie co prawda wciąż ją w niektórych wioskach wykonywali, ale już nie z takim rozmachem, jak na początku. Powstał festiwal, na który zjeżdżają wykonawcy z całego świata. Na podstawie swoich odkryć napisał doktorat na Uniwersytecie Katolickim w Waszyngtonie, potem wydał wiele tomów opracowań i partytur z muzyką redukcyjną. Wiele z tych rękopisów ciągle czeka na swoją kolej. Ojciec Piotr to naprawdę niezwykły człowiek, wielokrotnie odznaczany i nagradzany, stypendysta Guggenheima. O jego badaniach pisały np. Washington Post czy Financial Times. W Boliwii ma status ważnej osobistości, a w Polsce jest prawie zupełnie nieznany. Od trzydziestu lat mieszka za granicą, ale jest też wykładowcą Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

Przeczytaj cały wywiad z Martą Kwaśnicką, autorką *Krwi z mlekiem* i *Jadwigi* – książek wydanych nakładem Teologii Politycznej na stronie kwartalnika internetowego „Suma. Pismo społeczno-kulturalne”.